

Kép és kereszténység

Image and Christianity

Tetraevangelion

Janus Pannonius evangéliumskönyve

11. század közepe, Bizánc

Pergamen és papír

235×180 mm (kötés: 260×195×90 mm)

Budapest, ELTE Egyetemi Könyvtár, Cod. Graec. 1.

11. század közepi görög minusculával írt pergamen kézirat konkordanciákkal és az egyes evangéliumok elején az evangélisták arany háttér előtti egész oldalas miniaturáival, melyek közül Szent János ábrázolása a 19. században elveszett. A minden valószínűség szerint Konstantinápolyban másolt görög nyelvű kódexben Eusebius (260–339) nyolc kánontábláját követi az evangéliumok szövege, melyet kísérik az egyházatyák műveiből, mindenekelőtt Aranyászú Szent János (344/7–407) magyarázataiból válogatott kommentárok. Az egyes evangéliumok díszfejléccel kezdődnek, szövegüket keretezik az evangéliumoként eltérő formákba rendezett kommentárok („catenák”). A kódex Itáliából kerülhetett Magyarországra, Janus Pannonius (1434–1472) könyvtárába, aki rokonától, Garázda Pétertől Itáliában vagy Magyarországon kapta ajándékba. Az ajándékozás ténye az utolsó levél verzóján olvasható egy görög betűkkel írt latin nyelvű, részben törölt mondatban, melynek magyar nyelvű fordítása a következő: „Ő bőkezű (?) uraságának, Joannész pécsi püspöknek evangéliumos könyve. Pet[r]us Garasta [Garázda] szereti a nőket és gyűlöli az ördögöket, ezért is küldték Posogába [Pozsegába, ma Požega, Horvátország], hogy megszámlálja az örömlányokat, azaz szeretőit.” Az ELTE Egyetemi Könyvtár legrégebbi kódexét díszítő egész oldalas, az antik filozófusok ikonográfiai típusát követő evangélista-ábrázolások az alkotás különféle, sorrendbe rendezett szakaszait, a gondolkodást (Máté, 9v), az olvasást (Márk, 110v), az íráshoz történő készülődést (Lukács, 174v) és az írást (János, ábrázolása egykor a mai számolás szerinti 270–271. fólió között volt) mutatják be. A kódex vaknyomások bőrkötésének tanúsága szerint 1539 előtt Johann Alexander Brassicanus (1500–1539) bécsi humanista könyvtárához tartozott. A budapesti Egyetemi Könyvtár állományát valószínűleg a II. József-kori abolíció során gyarapította.

KNAPP Éva

Bibliográfia / Bibliography

Márkfi, *Codex Graecus*; Kubinyi, *Libri manuscripti graeci*, 63–66;

Bollók, Kapitány, „Megjegyzések,” 106–109;

Csapodi, Csapodiné Gárdonyi, *Bibliotheca Hungarica*, nr. 465.

Tetraevangelion

Book of Gospels of Janus Pannonius

Mid-11th century, Byzantium

Parchment and paper

235×180 mm (binding: 260×195×90 mm)

Budapest, ELTE University Library, Cod. Graec. 1.

The mid-11th century parchment manuscript was written in Greek minuscule script and contains concordances and, at the beginning of each Gospel, a full-page miniature of the Evangelists on a gold background (the depiction of Saint John was lost in the 19th century). In the Greek-language codex, which in all likelihood was copied in Constantinople, the Eight Canon Tables of Eusebius (260–339) are followed by the Gospels, which are accompanied by commentaries selected from texts by the Church Fathers, most notably from the writings of Saint John Chrysostom (344/7–407). The Gospels begin with decorative vignettes. Their texts are framed with commentaries (“catenae”) arranged in a different form for each Gospel. The codex presumably came from Italy to Hungary as part of the library of Janus Pannonius (1434–1472), who must have received it as a gift from his relative, Péter Garázda. A reference to this act of offering can be found in a Latin, partly erased sentence written in Greek letters on the verso of the last leaf, the English translation of which is: “Book of Gospels of his generous (?) master, Joannes, bishop of Pécs. Pet[r]us Garasta [Garázda] is fond of women and despises the devils, that is why he was sent to Posoga [today Požega, Croatia] to count his prostitutes, in other words his lovers.” This oldest codex in the collection of the ELTE University Library depicts the Evangelists in a manner that follows the iconography of the antique philosopher. These full-page images relay the various stages of writing in a chronological manner, namely meditation (Matthew, 9v), reading (Mark, 110v), preparation to begin writing (Luke, 174v) and writing (John, according to the current numbering his image was located between folios 270–271). According to the embossed leather binding, before 1539 the codex belonged to the library of the Viennese humanist Johann Alexander Brassicanus (1500–1539). It was added to the collection of the University Library in Budapest during the abolition of monasteries under Joseph II.

